

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"כ - לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכי"ר

גליון מס' 386

ערש"ק פרשת "האינו", ב' בתשרי תשע"ד

כתיבה וחתימה טובה
לכל בית ישראל

כתר המלוכה

"תכלה שנה וקללותיה", "תחל שנה וברכותיה", מרחשות השפתיים את המילים המעטות, הקצרות בעלות משמעות כה רבה! אולם מה נוכל לעשות, וכיצד עלינו לפעול בכדי שזוכה יחד עם כל בית ישראל בכתיבה וחתימה טובה?! "במעייך השבוע" הביא את משלו של הגאון רבי שמעון ישראל פוזן זצ"ל, רבה של שפראן וראש ישיבתה: אחד ממשרתי המלך נקרא ביום בהיר להכנס אל הקודש פנימה - אל המלך! הסיר המלך את כיתרו וביקש למרק ולנקותו. המשרת נענה בשמחה לבקשה והמלך יצא יצא לאחד מחדרי הארמון כאשר הוא משקיף בחשאי מאחד החדרים על המשרת ופעולתו! המשרת החל לשנס את מותניו ולהבריך ולצחצח את הכתר המרהיב, לבל יחשיך שום כתם ויפגום מהודו וזוהרו בסיום מלאכתו הבחינה עינו באחד מאבני הכתר היקרים ביותר, שאינו מהודק כהוגן לכתר המלוכה, פחו עליו יצרו ובלי לחשוב הרבה, שלף האבן ממקומה והניחה עמוק בחיקו. הניח הכתר על כסא המלכות ושב לעבודתו. המלך פסע חיש מהר אל מקומו ואחז בכיתרו. תושבת האבן העקורה התנוססה במרכזו בכל כיעורה! קרא המלך לאחד השרים וביקשו לקרוא למשרת שניקה את כיתרו. המשרת הגיע כשאבן כבדה הכבידה על ליבו, יתכן והמלך תפסו בקלקלתו או שמא רוצה לשבחו על עבודתו?! פנה אליו המלך וציין את העבודה המאומצת, הכתר מאיר וזוהר כשם שלא היה מעולם! "בקשה לי אליך, האם מוכן אתה לנקות את נברשות הארמון, ראיתך עוסק בנקיון הכתר בחריצות עצומה, ידי זהב לך, רצוני להעלותך בדרגה ולהכפיל משכורתך..." המשרת לא ידע האם לצחוק או לבכות, אם המלך ראהו בעבודתו, מסתבר שגם הבחין בגניבתו... האם יעמיד פני תם או שמא בכך ימית עליו רעה! "האבן" תרתי משמע היתה עליו כעת למשא, פרץ בבכי מר וביקש מחילה, אוהב הוא את המלך עד כדי מסירת חייו! מוכן הוא אף לסבול כל עונש ומיתה שהמלך יגזור עליו... והמלך מביט אלי בחמלה ברוך ואהבה כה רבה: "ידעתי בני ידעתי את אשר בידך, אך לא נעלם ממני טוהר לבבך, משרת נאמן הינך ופחו עליך יצרך, ומעתה שהודת בדבר, השער פתוח לפניך והמסילה סלולה..." אחים יקרים, הן הנמשל מוכן מאליו. עם ישראל בניו הנאמנים של בורא כל העולמים, אשר במשך כל הדורות מסרו, מוסרים וימסרו את נפשם, גופם וממונם עבור אמונתם בבורא יתברך. בהתגברות היצר הרע וחיליותיו, מועד חלילה הבן שפחו עליו יצרו מבלי שים, שכן אם לרגע היה חושב, מיד היה נזכר "שאיך דבר נעלם ממך ואיך נסתר מנגד עיניך". אולם גם אם מעד ונפל, הזרועות של המלך פתוחים לקבלו חזרה לחיקו, לחיק של אבא שאוהב וכל העת דואג, וממילא מיד כשהבן פותח את פיו במחילה וסליחה, שש האבא על כך כמוצא שלל רב, "וסלחתי כדברייך" מפטיר על אתר! ננוס מיד ממנו אליו ונזכה לשנה טובה וגמר חתימה טובה ביחד עם כל אחינו בית ישראל, אמנ!

זיכרון מוטעה

נמצאים אנו בימי תשובה, וכבר פסק רבינו הרמב"ם זצ"ל במשנה תורה (הלכות תשובה ז, ג): "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהם מעשה כגון זנות וגול וגניבה. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות שיש לו, ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההיתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהם - מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העוונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרוש מה וכו'". עכ"ל. בסוף פרשתינו אנו קוראים שאפילו אדון כל הנביאים - משה רבינו, נתפש בחטא ונגזר עליו לבל יכנס לארץ הקדושה, "על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר ציון, על אשר לא קידשתם אותי בתוך בני ישראל". ונחלקו רבותינו הראשונים מה היה חטאו של משה רבינו, שרש"י ז"ל סובר שנוגע על שהיכה בסלע ולא דיבר אליו, ואילו הרמב"ם סובר שנוגע שמוסר שכעס באומרו: "שמעו נא המורים". רבי העשיל מקראקא ז"ל כתב וחיידש, שפירוש רש"י והרמב"ם - חד הוא. ידועים דברי הגמרא הקדושה (בבא מציעא פו) שכל מה שטרח אברהם אבינו בעצמו למלאכים שבאו לבקרו, פרע לו הקב"ה בעצמו. אבל מים שכיבדם ע"י שליח, שילם ה' יתברך גם כן ע"י שליח. ומי הוא השליח? משה רבינו, שנאמר: "והכית בצור ויצאו ממנו מים". משה רבינו שידע חשבון זה אמר אם אדבר לסלע, הרי השכינה מדברת מגרונו ואין כאן מעשה שליחות, לכן הקב"ה מתכוין שאכה בסלע. בחשבון זה צדק משה רבינו עד שבא לכלל כעס. כיון שכעס, הסתלקה ממנו שכינה ונמצא שאו לא דיברה השכינה מגרונו, וממילא נשאר לו רק לדבר לסלע ובהו יקיים את מעשה השליחות. ולכן עכשיו שהיכה בסלע, נענש על כך. אחים ואחיות יקרים, אם בארזים נפלה שלהבת, מה יענו אזובי הקיר. כמה צריכים אנו להתחזק ולהשתפר בעבודת ה', כמה עבודה מוטלת לפנינו... והבא ליטור מסייעין בידי!

זמני כניסת שבת וציאת השבת

לרכנו תם	ציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
20:09	19:34	18:36	ת"א
20:22	19:32	18:21	י-ם
20:21	19:34	18:28	חיפה
20:21	19:33	18:38	כ"ש

הפסרת השבוע: "שוכה ישראל"

מטעמים לשבת

ואלילים חדשים, שכמעט אין לו כל זיקה אל הדור שלפניו. "חדשים מקרוב באו" - קם דור חדש, אשר "לא שערם אבותיכם" - הם לא יכלו לשער מראש כי כך יהיו פני הדברים. (מענינה של תורה)

"לו זוכמים ישכילן זאת יבינו לאוזריתם" (לב,כט)

ישנם בחורים צעירים שחושבים לתומם, שגכי להגיע ל"השכלה גבוהה" צריכים הם לעזוב חליה את לימודי התורה, וללמוד בבתי ספר שרחוקים מלימוד התורה, ועוזבים מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים. אולם לפי האמת מקור ההשכלה הוא אך ורק בתורה, הקדושה, שאין חוכמה בעולם כחוכמת התורה, וכל החוכמות כאין וכאפס ליד חכמת התורה הקדושה. והוא שרמז הכתוב: "לו חכמו" - אילו היו חכמים קצת היו מבינים: "ישכילו" - לצורך קניית השכלה צריך להגיע ל"זאת" - דהיינו התורה הקדושה (אין זאת אלא תורה שנאמר "וזאת התורה"), וממלא על ידי כך "יבינו לאחריתם" - יבינו שעל ידי התורה תהיה להם אחרית טובה. (תורת הפרשה)

ועוד פירש רבינו חיים ויטאל זצ"ל בדרשותיו, שכל מהלך העם היהודי לדורותיו כלול בשירה זו. ובעוונות ישראל השכינה מסתלקת חליה, ככתוב: "רומה על השמים אלקים", ומשה רבינו עליו השלום פעל שתרד אליו להצילנו בגלותנו. והוא שאמר: "כי שם ה' אקרא", אני קורא לשכינה הקדושה שתהיה איתכם בצרתכם. אך זאת בתנאי שתעורוני בקיום מצוות - שגם אתם "הבו גודל לאלקיני", ותנו עוז לאלקים בתורתכם ובמצוותיכם! (מענין השבוע)

"אלהים לא ידעום זודשים מקרב באו לא שערום אבותיכם" (לב,יז)

אמר החתם סופר זצ"ל: מאז ומתמיד היה הבדל בין הדור הקשיש והדור הצעיר ביהדות. הדור הצעיר רופף הוא במקצת לעומת הדור הקשיש. ברם, תמיד היה ההבדל הזה תקין, כפי שצריך דור אחר להיות נבדל ממשנהו, ואפשר היה לשערו מראש. ואילו בימינו כה רב הוא ההבדל בין דור אחד למשנהו, וכה גדול הוא המרחק, עד שלא יתכן לשערו מראש. אין להכיר כלל בדור הצעיר שהוא יצא מחלציו של הדור הקודם, אלא נראה הוא כעם חדש, בעל רעיונות

"האזינו השמים ואדברנה, ותשמע הארץ אמרי פי" (לב,א)

הרב "אהבת חיים" זצ"ל הביא לפרש בשם "פני התורה", שיש הרוצים לעסוק בבניין הארץ בנייתוק מחוקי התורה. על כן פתח משה רבינו ואמר: "האזינו השמים", קודם כל יש לשמוע לחוקי השמים ולמצוות הבורא, ועל פיהם "ותשמע הארץ", נעסוק בבניין הארץ! (מענין השבוע)

"יערוף כמטר לקוץ, תול כטל אמרת" (לב,ב)

פירש הרב "כף החיים" זצ"ל בספרו "ישמח ישראל": התורה נמשלה למטר הבא לפרקים, ולטל שאינו נעצר לעולם. לומר לך שיש הלומדים תורה בקביעות ותורתם אומנותם, בבחינת הטל, אך גם אלו שאינם יכולים להקדיש עצמם לתורה וחייבים לדאוג לפרנסתם, אסור שינתקו עצמם מלימודה, ויקבעו עיתים לתורה כירידת המטר לפרקים. (מענין השבוע)

"כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיני" (לב,ג)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

הלך. בבואו אל המלך נשא חן בעיניו, ורץ לקראתו, חיבקו ונשק לו. בראות החסיד חיבה רבה זו, בטוח היה שיעלה בידו חפצו כמו תמיד. בינתים הגיע כומר ממחוז נידח, קד והשתחוה לפני המלך ונשא נאום ברכה ארוך ונמלץ. ראה הרב שהדברים מתארכים והשעה מתארכת, והחליט לעמוד ולהתפלל מנחה. פנה לקרן זיית ועמד בתפילה. בהיותו באמצע התפילה, סיים הכומר את דבריו בברכה נמלצת, ואמר לכולם לומר "אמן". ענו כולם ואמרו: "אמן". והרב היה באמצע תפילתו, כולו שקוע בשיתו עם בוראו, ולא שמע מאומה. שאל הכומר: "הענו כולם אמן?". אמרו לו: "כן". שאל: "האם גם היהודי העומד שם ענה לברכתו?". אמרו: "לא, הוא מתפלל". כששמעו זאת זעק זעקה גדולה ומרה, תלש את שערו וקרא: "אוי לי ואבוי לי! עת ציון היתה, וברכתי היתה מתקיימת לעד. ועתה, שהיהודי לא ענה אחריה אמן, אבדה שעת הכושר, וכס המלך מוגר... שמע המלך ונחרד, וקצף על הרב עד בלי די. מיד ציוה להרוג את הרב בעינויים מרים ולבתר את גופו לנתחים, רחמנא ליצלן. וכן עשו. את הנתחים שלחו לביתו, ואת גזית הגרוש הוציאו אל הפועל. ותהי עת צרה נוראה ליעקב. היה שם חסיד אחד, חברו של הרב הנחרד. בידעו את צידקתו ואת חסידותו של ריעו הקדוש, התמרמר על מר גורלו ועל סופו הנורא לא נחה דעתו עד שחשד שמא עבר חברו עבירה חמורה בסתר, שבגינה נענש עונש כה נורא. התפלל החסיד כי יודיעוהו מן השמים על מה ולמה באה על חברו מיתה משונה כל כך. התבודד החסיד בחדרו תוהה ומשמים, והנה נגלה אליו מתקיימת לעד. ופניו מאירות באור יקר. חרד החסיד חרדה גדולה. אמר לו הרב: "אל תירא ואל תיחש!". אמר החסיד: "יודע אני שצדיק גדול היית, על כן אמר נוא לי, על מה עשה ה' לך ככה, מדוע חרי האף הגדול הזה? השיבו הרב: "הסבת ושמע קושט דברי אמת. מימי לא עברתי עבירה. אלא שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם חסידיו כחות השערה. פעם אחת ברח בני הקטן ברכה על הפת, ושמעתי, ולא עניתי אמן וחר ברכתו. והמתין לי הקדוש ברוך הוא עד אותו מעשה, שעמדתי לפני מלך בשר ודם ולא עניתי אמן אחר ברכת בני! לפיכך אתה, חברי, תספר באזני בני ובן בניך ולכל באי עולם את המעשה הזה, ותזהירם על חומר העניין!" וככלתו לדבר, נעלם ואיננו." סיים הרב אבוהב את סיפורו ואמר: "מעשה, על התרעם על שנדיתי אותך, כי נתכוונתי שיהיה הנידוי לכפרה על עונך. ומעתה אני מוחל לך, בתנאי שתדרוש ברבים ותזהיר תדיר על עניתי אמן!".

(מענין השבוע)

רש"י זצ"ל כתב בשם הגמרא: כשבא משה לפתוח בדברי שירה, אמר להם לישראל: אני אברך תחילה (ברכת התורה) ואתם ענו אחרי "אמן". "כי שם ה' אקרא", בברכה. "הבו גודל לאלקיני", ב"אמן". מעשה נורא הובא בספר "דרך חיים", וזה תאורו בקיצור: הגאון רבי מרדכי יפה זצ"ל, בעל ה"לבושים" - הם עשרת ספריו נגלה ובנסתו, ששם פתח במילה "לבוש" - "לבוש מרדכי", "לבוש תכלת" ועוד - היה רב בקהילה קטנה ושמו הטוב יצא לתהילה. באו אליו שלוחים מהעיר פוזנא לקבלו עליהם כרב ואב"ד. אמר להם: "לא אוכל להתערב ברבנות עירכם לפני שאסע לאיטליה, לעיר ונציה, ללמוד את חוכמת עיבור השנה מפי חכמי הספרדים הבקיאיים בה". מיד נסע אל הגאון רבי יצחק אבוהב זצ"ל ולמד מפיו בשלושה חודשים את חוכמת העיבור, כפי שפירטה בספרו "לבוש אדר יקר". מקץ אותם ימים, נטל בנו הקטן של הרב אבוהב תפוח וביקר עליו בקול רם, וכולם ענו "אמן" על ברכתו. רק הרב בעל ה"לבושים", מהיותו טרוד בלימודו, לא שם את לבו לענות "אמן". כאשר ראה זאת הרב אבוהב כעס עליו כעס גדול, גער בו בנייפה חמורה ונידחו: יצא הרב בעל ה"לבושים" אבל וחפוי ראש, נהג בעצמו נידוי שלוש יום, ולאחריהם בא לבקש מחילה. מאן הרב אבוהב להתפייס ולמחול. התחנן הרב בעל ה"לבושים" ואמר: "ימחל לי רבי ומורי להדיעני מה פשעי ומה חטאתי, על מה חרי האף הגדול הזה?". ענהו הרב אבוהב: "האמן לי בני, שאהבתך גדולה ועוה, יותר מאהבת אב לבנו! אבל תדע נאמנה, שבשעה שלא ענית אמן על ברכת הילד, נתחייבת מיתה! ועתה, מתרצה אני למחול לך באמת ובתמים, בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה אשר כף רגלך תדרוך שם, תדרוש ברבים ותודיע את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן אחר ברכת אדם מירשאל. ותצווה לבניך ולבני בניך עד סוף כל הדורות, שישפרו את המעשה הדגול והנורא שאספר לך בזה: מעשה שהיה באספמיא קודם גירוש ספרד. היתה שם קהילה גדולה, שיער היה בישראל. המלך היה מגרש זה מכבר את יהודי המקום, לולי רב העיר שהיה חסיד וענו, חכם ועשיר, אשר נשא חן בעיני המלך. ובכל עת, כשעלה רעיון הגירוש, היה מפיס את דעת המלך ומניאו מביצועו. פעם כעס המלך על היהודים והורה לגרשם מארצו. באו כל בני הקהילה אל הרב, וביקשו שילך אל המלך ויתחנן לפניו להעביר רוע הגזירה. ובעוונות הצליח הפעם מעשה שטן. כי באו אל הרב לעת המנחה, והשיב שילך מיד - רק יתפלל קודם מנחה. והפצירו בו: "לא, כי אלא תלך מיד, ותתפלל אחר כך". הסכים,

והייתם לי סגולה

יכול אדם לבטל את הפחד שלו על ידי שיתעמק במחשבות טהורות, שיחשוב מה לי לפחד מהרעות המתרגשות לבוא בעולם, הלא טוב ליראה מפחד ה' ומהדר גאון, ויסיר מלבו הפחד ויפנה לבבו למחשבות אחרות שאין הבל יכול לחשוב שתי מחשבות יחד. ומה בצע ומה יתן ומה יוסיף לו מה שיפחד, אם נגורה עליו גזירה מוכרח שתבוא עליו על ראשו כי אין מידו מציל, ואם לא נגזר עליו, פחדו נשאר לו, ולא עוד אלא שאפשר שיבוא עליו מה שלא נגזר על ידי פחדו, לכן יתחזק האדם ויהיה לבו כלב האריה בוטח בה שלא תאונה עליו רעה, ואם נגזר עליו שום גזירה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא - לטוב עושה (פלא יועץ ערך "פחד").

(ישועה והצלחה)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

חינוך הבנים

תכנית עצם לעתיד

הרבה אנשים "מקצצים" ממשכורתם עבור תכנית החסכון "עצם לעתיד" וכי אנו כלבים הזקוקים לעצמות? מדוע לי לחשוב על העתיד הגשמי כאשר את ההווה איני מכיר וגם הוא אינו בטוח? רצוננו בעצם לעתיד, משהו שיועיל באמת, יביא נחת ושלווה. הנה...

נאמר בתורה: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ. כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו", ופירש רש"י: "כי ידעתיו" - לשון חיבה, כמו מודע לאישה. הנה אברהם אבינו נתנסה בעשרה ניסיונות, ועם כל זה לא אמר הכתוב לשון חיבה, אלא רק עבור "אשר יצוה בניו ואת אחריו".

למדים אנו כמה גדולה מעלת חינוך הבנים. ודיקדק הכתוב לומר "אחריו", כי לפעמים אדם מחנך את בניו, אבל החינוך לא חודר פנימה, ורק "בפניו" למראית עין בלבד הם מתנהגים כשורה, אבל "אחריו" - לאחר שהוא פונה, עושים מה שליבם חפץ. לכן בא הכתוב ומדגיש "אחריו" כי זה העיקר, דהיינו שהעיקר הוא שידע האב לחנך את בניו שיהיו שומרי צדקה ומשפט גם אחריו, וגם כשהולך לעולמו יהיה בטוח שבניו אחריו ממשיכים דרכו. ובזה ביארו את הכתוב במשלי: "מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו", ודרשו רבותינו: אל תיקרי "בתומו" אלא "במותו". מי נקרא צדיק? - מי שהוא יודע שהוא מתהלך לעולמו ובניו ממשיכים את דרכו, ואדם כזה אשרי ואשרי חלקו. ואמר "מתהלך" ולא "הולך", כי כשאדם מת הרי הוא עומד, כיון שאין בידו להוסיף עוד תורה ומעשים טובים, אבל אם השאיר אחריו בנים העוסקים בתורה ובמצוות - הרי הוא גם במותו "מתהלך", אומנם הוא לא "הולך", אבל מתהלך על ידי הבנים ועולה ממדרגה למדרגה.

ואשרי מי שמוח לו בקודקודו ויודע שלא יחיה בעולם לדור דורים, ומכין כבר עתה את ההמשך ואת הרווח האמיתי, אשרי בזה ובבא וה' יאריך ימינו בטוב ושנותנו בנעימים, אכ"ר.

שלום בית

איך היינו חכמים...

איך היינו חכמים היא הכותרת! אך ההמשך הוא לו ידענו לרומם אחד את השני הרי שביתנו היה בית מלא אורה, מלא שמחה ועונג, מקום להשראת שכינה. וכדי לבאר את הדברים, הריני להביא בפני הקוראים שני סיפורים המובאים בספר שלום בית לליד נפשי הגר"א זכאי שליט"א (פרק נ"ו) המתאימים אחד לאיש ואחד לאישה ואחריהם לא נותר אלא לערוך חשבון נפש, חרטה וקבלות לעתיד. מעשה שהיה באישה שלא ידעה לבשל, זמן קצר אחרי הנישואין, היא אפתה עוגה, ובצהלת פנים הגישה אותה לפני בעלה וחתכה לו פרוסה ממנה. היתה דרושה רק טעימה קטנה כדי שהוא יגלה, לדאבונו, שהעוגה היא שרופה, יבשה, מלוחה, חסרת מתיקות, ובנוסף לכל, גם מתובלת בטעם לוואי בלתי נעים. אך מכיון שזו היתה לה הפעם הראשונה באפיית עוגות לאחר החתונה, וגם מפני שהיא היתה דרוכה כולה וציפתה לתודת בעלה ולהערכתו, שיבח בעלה את מעשה ידיה בחושבו שקרו הפעם שיבושים כלשהם, אלא שבמשך הזמן עמד על האמת העגומה: אשתו באמת איננה יודעת לבשל אולם הוא לא איבד את עשתונותיו, וטיכס עצה לעצמו. להציע לה שהיא תלך ללמוד לבשל - לא בא בחשבון אצלו, עלול הוא לפגוע בה בצעד כזה. עד שנפלה במחשבתו גישה נפלאה. בשבוע אחרי כן, הוא שיבח את העוגה עוד פעם, והוסיף: "מצדי אפשר לוותר על כמות מסויימת של מלח, בשל הטעם האישי שלי - בודאי זה רק ישפר את טעם המאפה עוד יותר". יתכן שהאישה כבר שמעה ביקורת מספיקה מאנשים שערערו על טיב פרי ידיה, אך הדברים לא נקלטו באזניה משום שהיו הם דברי ביקורת, אך הערת בעלה היתה אחרת. היא הרי לא רצתה לאבד את "לקוחה הטוב" המעניק לה שבחים בשפע, ולכן החליטה להתאים עצמה לבקשתו... בשבוע שאחריו ניגשה לאפיה בזהירות יתירה שלא להוסיף מידי על כמות המלח, ובעלה גילה הנאה מרובה מהמאפה, אחרי שהפליג הבעל בשבח התוצאות המצויינות, הציע שלדעתו כדאי לקצר קצת את זמן האפיה כדי שלא לפגוע בטעמו העדין של עוגתיה... כן עשה במשך זמן מה, עד שהפכה לשם דבר במאפיה... ומסופר על הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל, שפעם אחת אמרה לו אשתו: אריה, חייבת אני לגלות לך שמקנאת אני בשכנה פלונית. תמה רבי אריה: מה ראתה אשתו, שלא ידעה קנאה מה היא, לקנא בשכנתה? ומי היתה אותה שכנה איש עשיר היה בירושלים, בעל בעמיו. לימים ירד מנכסיו. עיקלו בעלי החובות כל רכושו והוא נאלץ לגור בשכונתו של רבי אריה, היא שכונת "משכנות" העניה והדלה, שאף השירותים בה נמצאים בחצרות הבתים. כדי לכלכל את בני משפחתו נאלץ היה אותו עשיר לשעבר, לעבוד כטפסן שכיר יום על פיגומי הבניינים. מידי ערב הבחינו השכנים ברעייתו שהיא יוצאת לרחוב מפורכסת ומקושטת בבגדים נאים. השתאו הבריות למראה עיניהם ואף החלו לרנן... לימים, כאשר שוחחה הרבנית עם אותה שכנה, נתברר לה פשר הדבר. וכך אמרה לה אותה אישה: בעלי חוזר לבית מעבודתו וליבו מתפלץ. הוא שהיה בעל נכסים רבים, נאלץ עתה לעבוד כפועל פשוט. כיון שראיתי כמה ירוד בעלי ברוחו, החלפתי לייפות עצמי ולהמתין לו בתום עבודת יומו ברחוב אגרפטי הסמוך, על מנת לקדם פניו בבת שחוק ובפנים מאירות - לרומם רוחו. אמרה הרבנית חנה לרבי אריה: מקנאה אני באותה אישה, כי למדרגתה לא הגעתי...

אברי ספר

- **הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה אומר:** ל"יצר הטוב" סחורה טובה שאינה צריכה לשידול הקונים. ליצר הרע סחורה גרועה, לכן צריך הוא שתדלנות.
- **הגאון הקדוש מוילנא אומר:** דרך היצר הרע בתחילה מסית האדם ללמוד וגם למלא תאוותו, כי אם יסיתנו שלא ללמוד - לא ישמע לו, וכאשר יריגיל עצמו בהנאת הגוף ממילא לא ילמד.
- **הבעל שם טוב הקדוש אומר:** מנהגו של סוחר: בראשונה נותן לקונים לטעום בחינם, ואחר כך משלמים היטב בעד סחורתו. אף מנהגו של היצר כן.
- **הרה"ק רבי משה חיים לוצטו אומר:** מתעתועי היצר: שמטעה הראיה עד שרואים הרע כאילו הוא טוב ממש, והטוב - כאילו הוא רע.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

"שובה ישראל עד ה' אלקיך... קחו עמכם דברים"

הגאון רבי יהודה ליב לזרוב זצ"ל הביא משל נאה שראה על פסוק זה. כפרי אחד, היה לו בן בור ובער, שלא יצא מימיו מתחומי הכפר. כשהגיע הבן לפרקו, דיבר בו אביו נכבדות במשפחה כבודה מן העיר הגדולה. ביקשו בני המשפחה לתהות על קנקנו של החתן, והזמינוהו לביקור בעירם. אביו, שידע את נפש בנו, שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ, ובילה כל ימיו במחיצת פרות ותרנגולים, החל ללמדו הליכות ונימוסים. "ראה, בני. כאשר תפגוש בהם, ויקדמו את פניך בברכת שלום עליכם, תושיט את ירך ותענה: עליכם שלום, מה שלומכם? כשישאלו אותך כיצד עברה הנסיעה, תאמר: ברוך השם. כשיראו לך את החדר שהקצו בעבורך, תאמר: תודה רבה. כשתלך לנוח, תאמר: ערב טוב לכולכם. כשתקום תאמר: צפרא טבא, הערבה עליכם שנתכם? וכך הלאה, כל מה שאדם מן הישוב אומר ועונה". וברצותו להיות בטוח שהבן לא יאכזב, לא יכשל בלשונו ולא ינקש בשינונו, הורה לחזור על תלמודו מאה פעמים ואחד, עד שיהיו הדברים משוונים בפיו, רהוטים ושגורים על לשונו. החתן דגן נסע אל העיר הגדולה והגיע לבית המשפחה, שהיה הומה מכרים וקרובים אשר באו לחזות באורח. הכל סבו ליד שולחנות ערוכים בכל טוב, והחתן הופיע. הוא ניגש אל המחיתן, בעל הבית, הושיט ידו ואמר ברהיטות בוטחת: "עליכם השלום, מה שלומכם, ברוך השם, תודה

רבה, ערב טוב לכולכם, צפרא טבא, הערבה עליכם שנתכם?". פני המחיתן החווירו, ואילו הנער כבר הושיט ידו לזה שמימינו, וחזר על הפזמון, ולזה שלידו וחזר עליו שוב, בשמחה ובעליזות. והנאספים נחלקו לשנים: לצוחקים ולבוכים... והנמשל: עבודת התשובה לא קלה היא. יש לערוך חשבון נפש, יש לאתר את נקודות המכשול ולראות כיצד מתגברים עליהן, כיצד משפרים דרך ומתעלים. זו עבודה קשה, איטית וממושכת, שתחילתה בחודש אלול, המשכה בימי הסליחות, בעשרת ימי תשובה, ועד ליום הכפורים הו מסכמים את עבודת ארבעים הימים ביוזמים ובתפילות. אבל אלו הנותרים אדישים ושווי נפש בחודש אלול, בימי הסליחות ובעשרת ימי תשובה, ובאים ביום הכפורים לערוך "מירוץ תפילות וידיים", חמש תפילות ועשרה ידיים, כמוהם כאותו נער נבער שפתח ואמר בנשימה אחת: עליכם השלום, ערב טוב, בוקר טוב, היו שלום... זהו שאמר הכתוב: "שובה ישראל - עד ה' אלקיך". יש לשוב בתשובה עוד לפני שאתה מתייצב ביום הכפורים לפני ה' אלקיך. קודם כל עליך לערוך חשבון נפש ולדעת "כי כשלת בעוונך". לאחר מכן "קחו עמכם דברים", תוכל לבוא ולבקש סליחה ומחילה בתפילות היום הקדוש ובוודיו, ו"אמרו אליו כל תשא עוון". אם כה תעשו - "וקח טוב..."

(מטה יהודה, הושע, שערי ארמון)

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה, אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות, אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו.
- ✓ אי זו היא תשובה גמורה - זה שבא לידי דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולו כח, כיצד? הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתיחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו במדינה שעבר בה ופירש ולא עבר, זהו בעל תשובה גמורה הוא ששלמה אמר "וזכור את בוראיך בימי בחורתיך", ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה, אף על פי שאינה תשובה מעולה, בכל זאת מועילה היא לו ובעל תשובה הוא, אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובה - כל עוונותיו נמחלין.
- ✓ ומה היא התשובה - הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד, וכן יתנחם על שעבר, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, וצריך להתוודות בשפתיו ולומר את מה שגמר בלבו.
- ✓ כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו, שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וצריך לפרט את החטא, ומדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כוחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותם המעשים, ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו, שגלות מכפרת עוון, מפני שגורמת לו להכניע ולהיות ענו ושפל רוח.
- ✓ אין התשובה ולא יום כפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום, כגון שאכל דבר אסור, או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן, אבל עבירות שבין אדם לחברו כגון החובל את חברו או המקללו או גוזלו אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחברו מה שהוא חייב לו וירצהו. ואף על פי שהחזיר לו הממון צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו, אפילו לא הקניט את חברו אלא בדברים צריך לפייסו עד שימחול לו.
- ✓ אל יאמר האדם שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהם מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההיתול ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהם. מן הכל צריך לחזור בתשובה, ואלו העוונות קשים יותר מאותם שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרוש מהם.
- ✓ אל ידמה בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאים שעשה, אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם, ולא עוד אלא ששכרו מרובה שהרי טעם טעם חטא ופירש ממנו וכבש יצרו, אמרו חז"ל "מקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", כלומר מעלתם גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שבעלי תשובה כובשים את יצרם יותר מהם.
- ✓ גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, וכמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל, צועק ואינו נענה, ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו, והיום הוא מודבק בשכינה, צועק ונענה מיד, ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ושמחה, ואל עוד אלא שמתאוים להם שני "וערבה לה" מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות".
- ✓ בעלי תשובה דרכן להיות שפלים וענווים ביותר, אם חרפו אותם הכסילים במעשיהם הראשונים, ואמרו להם אמש היית עושה כך וכך, ואמש היית עושה כך וכך, אל ירגישו להם, אלא שומעים ויודעים שזו זכות להם, שכל זמן שהם מתביישים ממעשיהם שעברו ונכלמים מהם - זכותם מרובה ומעלתם מתגדלת, וחטא גמור הוא לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים, או להזכירם לפניו כדי לביישו, או להזכיר דברים ועניינים הדומים להם כדי להזכירו מה עשה. הכל אסור ומוזהר עליו בכלל הויית דברים שהזהירה התורה עליה, שנאמר: "ולא תונו איש את עמיתו".
- ✓ החכמים ובעלי הדעה יודעים שכל תענוגי העולם הזה כגון אכילה ושתיה, לבישת בדים שיש ורקמה, והשתמשות בכלי כסף וזהב, דברי הבאי והבל הם ואין בהם תועלת, ואין תועלת להם ומחמדתן אלא מפני צורך הגוף כדי שימצא חפצו ויעמוד על בוריו, ובזמן שאין שם גוף נמצאו כל הדברים האלו בטלים, אבל הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא, אין שום דרך בעולם הזה להשיגה ולידע אותה, שאין אנו יודעים בעולם הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאוים, אבל אותה הטובה גדולה עד מאד ואין לה ערך בטובות העולם הזה אלא דרך משל, ואתה הטובה גדולה עד אין חקר ואין לה ערך ודמיון, כמו שאמר דוד המלך: "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך".

(הבית היהודי)